

lokacija daje svoj vsebinski nabor programov in njihov količinski obseg, zagotavljajo pa naslednje programe:

- oskrbo starih ljudi: dve do štiri gospodinjske skupine, začasno oskrbo, paliativno oskrbo, dnevno varstvo, nočno varstvo in oskrbovana stanovanja;
- varstvo otrok: dve enoti otroškega vrtca, otroško igrišče;
- izobraževalne in kulturne programe: klubske prostore, večnamenske učilnice;
- družabno in gostinsko ponudbo: medgeneracijski hotel, kavarno;
- prostovoljstvo in druge podporne programe: center za koordinacijo prostovoljcev, prostore za upravo, dodatne servisne prostore (za oskrbo na domu), nov zdravstveni dom in parkirišča.

Največje med štirimi lokacijami za medgeneracijsko središče v Žireh ima skupno površino malo nad 6000 m² – od tega je dobra polovica namenjena oskrbi starejših, najmanjše pa krepko pod dva tisoč – le dve gospodinjski skupini z ostalimi programi za oskrbo onemoglih ter osnovnimi prostori za druženje, za programe aktivnega staranja in usposabljanja (prostovoljcev, družinskih oskrbovalcev, oskrbovalcev na domu, starejših za aktivno staranje ipd.).

Odlika študijskih zasnov za krajevno medgeneracijsko središče v Žireh je široko pojmovanje te razvojne ustanove za kakovostno staranje, oskrbo onemoglih in krepitev medgeneracijske solidarnosti v kraju. Med drugim so npr. upoštevali tudi vrtnarjenje. Obdelovanje dvignjene gredice ni samo odličen hobi stanovalcev, ki so vse življenje obdelovali svoje vrtilčke in si pridelovali zelenjavo in dišavnice, ampak je tudi možnost za medgeneracijsko povezovanje z mlajšimi, za prenašanje izkušenj iz roda v rod ali preprosto za pogovor ob skupnem delu na vrtu ali zabojniški gredici na balkonu sobe v domu za stare ljudi.

V sklepu avtorica naniza vrsto demografskih razlogov za gradnjo krajevnih medgeneracijskih središč. Vendar tudi tu ne ostaja pri njihovi »gradnji«, ampak govori o njihovem »vzpostavljanju«, pri čemer npr. poudarja ozaveščanje in usposabljanje ljudi v kraju glede staranja in sožitja generacij, interdisciplinarno sodelovanje in povezanost, premišljen izbor potrebnih programov ter njihovo trajnost ipd. Tako ji medgeneracijsko središče še zdaleč ni samo stavba, ampak »mreža programov v naselju, ki uporablja obstoječo medgeneracijsko strukturo, njej pa so dodani novi programi in prostori. V takem primeru omrežje (in ne več objekt) postane medgeneracijsko središče.« (str. 69)

Predstavitev te kratke znanstvene monografije zaključimo z avtoričino sintezo spoznanj: »Ključna vodila pri projektiranju medgeneracijskega središča so trajnostna in energetsko učinkovita zasnova, zagotovitev kakovostnega bivalnega okolja z ureditvijo zelenih površin ter upoštevanje principa ločenega sodelovanja, ki se v konkretni rešitvi kaže v razdelitvi stavbnega kompleksa na zaključene funkcionalne enote (gospodinjske skupine, paliativna oskrba, vrtec ...) s skupnimi podpornimi programi.« (str 69)

Jože Ramovš

Thomas Scharf, Virpi Timonen, Gemma Carney and Catherine Conlon (2013). *Changing Generations, Findings from New Research on Intergenerational Relations in Ireland*. V: http://www.icsg.ie/sites/www.icsg.ie/files/changing_generations_report.pdf (28.11.2014).

RAZISKAVA O MEDGENERACIJSKIH ODNOSIH IN SOŽITJU NA IRSKEM

Generacijske spremembe – spoznanja nove raziskave o medgeneracijskih odnosih na Irskem je naslov obsežne raziskave, ki je bila med letoma 2011 in 2013 narejena na Irskem v

sodelovanju več gerontoloških raziskovalnih ustanov (*Social Policy and Ageing Research Centre – SPARC, Irish Centre for Social Gerontology NUI Galway ter Trinity College's Social Policy and Ageing Research Centre*). Ugotovitve so objavili v publikaciji, ki govori o tem, kaj ljudem medgeneracijsko sožitje pomeni in kako ta koncept razumejo in živijo. V uvodu avtorji predstavijo izzive, s katerim se spopadajo na Irskem pri preučevanju medgeneracijskih odnosov. Ugotovitve so tematsko razdeljene v šest poglavij. Publikacija se zaključuje z osrednjimi sporočili raziskave.

Uvod publikacije predstavi raznolik vpliv in pomen, ki ga imajo medgeneracijski odnosi po svetu. Socialnovarstveni in zdravstveni stroški ter pokojnine starostnikov postajajo v vse več evropskih državah vse težje breme. Med generacijami prihaja do konfliktov, sedanja ekonomska kriza poslabšuje stanje starajoče se generacije. Nesorazmerno porazdeljene socialne pravice in materialne dobrine med starimi in mladimi zaostrejo odnos med generacijama. To stanje naj bi se še zaostrovalo zaradi staranja *baby boom* generacije.

Zaradi borbe mladih za socialne pravice je ponekod v ZDA prišlo do konflikta, ki je šel jezikovno tako daleč, da so stare ljudi začeli imenovati »pohlepni dedci«. Ponekod se je konflikt med generacijami preselil v tudi v politiko in medije. Eden takih primerov je knjiga, ki je delo ministra Davida Willettsa iz leta 2010 z naslovom *Ukradeni del: kako*

je baby boom generacija ukradla prihodnost svojih otrok - in kako jim jo ti lahko vrnejo (*The Pinch: how baby boomers stole their children's future - and how can they give it back*). Na podoben način sta o tem, kako je Velika Britanija »bankrotirala svoj podmladek«, pisala tudi novinarja Ed Howker in Shiv Malik. Irsko so podobna družbeno kritična stališča dosegala le s težavo, medgeneracijsko sožitje in sodelovanje pa je bilo na Irskem do nedavnega tudi neraziskano.

Akadske razprave na to temo so na Irskem dokaj redke. Kljub temu se pojavlja boj proti neenakostim med generacijami. Primer tega je časopisni članek, ki ga je napisal politični urednik Stephen Collins. Podobno kakor prejšnja dva govori o tem, da je na Irskem starim ljudem recesija prinesla še dodatne privilegije, mladi pa so »kaznovani zaradi grehov« starih ljudi.

Irška raziskava o medgeneracijskih odnosih, spremembah in sožitju je imela naslednje cilje:

1. poiskati argumente in razlage, ki bi prispevali k nacionalnemu dialogu o solidarnosti med generacijami;
2. doprinesiti h kakovostnim raziskavam o staranju prebivalstva na Irskem in v drugih evropskih državah;
3. ozaveščati družbo o konfliktnih temah, kakršna je odnos med mladimi in starimi ljudmi ter z osveščanjem rahljati konflikte zaradi porazdelitve materialnih dobrin.

Tabela 1: Vzorec anketiranih prebivalcev Irske (po spolu, starosti in socialno-ekonomskem statusu); N = 100

Socialno-ekonomski status	Moški (N=46)				Ženske (N=54)				Skupaj
	18-25 let	26-50 let	51-74 let	75+ let	18-25 let	26-50 let	51-74 let	75+ let	
Nizek	4	5	8	3	1	10	3	2	36
Srednji	1	4	3	2	4	5	3	5	27
Visok	6	4	5	1	6	6	4	5	37
Skupaj	11	13	16	6	11	21	10	12	100

METODOLOGIJA IN IZVEDBA RAZISKAVE

Raziskovalci so uporabili kvalitativno metodologijo, da bi se lažje prilagodili različnim navadam ljudi v različnih okoljih. Med letoma 2011 in 2012 je bilo izvedeno 100 poglobljenih intervjujev s prebivalci Irske, ki so bili stari od 18 do 102 leti ter 20 intervjujev s posamezniki na vodilih položajih v različnih organizacijah in sektorjih. Intervjuji s stotimi posamezniki so trajali od 31 do 160 minut, povprečno 72 minut na intervju. Vsi intervjuji so bili posneti in prepisani, kar je v celoti nanese 3737 strani. Udeleženci so bili izbrani s pomočjo lokalnih organizacij in po načelu snežne kepe. S tem so zajeli udeležence, ki so člani različnih društev in klubov, kakor tudi posameznike, ki niso člani skupin in so zato bolj podvrženi socialni izolaciji. Struktura udeležencev je bila izbrana tako, da je odražala starostno, spolno, socialno-ekonomsko in urbano ali ruralno različnost in tako pridobila uporabnost in aplikativnost za celotno populacijo. Zbranih podatkov je veliko, kar obeta nadaljevanje analize različnih vprašanj o medgeneracijskih odnosih.

V intervjujih so iskali odgovore na vprašanje, kako je socialni, zgodovinski in kulturni kontekst oblikoval medgeneracijske odnose. Intervjuji so bili sestavljeni iz desetih odprtih vprašanj. Uvodni dve vprašanji sta skušali pridobiti od anketirancev opis njihovih socialnih mrež in informacije, v kateri fazi življenja so. Ostala vprašanja so spraševala, koliko pomoči, skrbi in pozornosti prejmejo od svoje družine in okolice ter koliko tega vračajo svoji družini in skupnosti. To so poizvedovali z vprašanji, kot sta: *Nam lahko zaupate, ali trenutno prejmate kako pomoč in podporo drugih ljudi, oziroma, ali jo sploh prejmate? Katere oblike pomoči in podporo vi trenutno nudite drugim?*

O solidarnost na družbeni ravni sta spraševali vprašanji: *Kakšno in kolikšno vlogo ima*

po vašem mnenju država pri podpori mladih ter kakšno in kolikšno pri starih ljudeh? in Kakšno je ravnovesje med dajanjem in sprejemanjem, glede na to, koliko vi sami osebno dobivate od širše ali ožje družine ali skupnosti in koliko v skupnost ali družino vračate?

Zadnje vprašanje je spraševalo o tem, ali je raziskava izpustila kako pomembno temo ali vprašanje in če bi anketiranec sam dodal kako vprašanje v to raziskavo.

Cilj dodatnih dvajsetih intervjujev z ljudmi na vodilnih položajih v različnih organizacijah državnega in gospodarskega sektorja ter lokalnih skupnosti je bil ugotavljati razliko v doživljanju medgeneracijskih odnosov; poznavanje teh razlik lahko odločilno pripomore k razvoju pozitivnega ter konstruktivnega medgeneracijskega dogovarjanja v družbi.

Publikacija ugotovitev raziskave o medgeneracijskih odnosih in sožitju na Irskem je postavljena v tematski okvir: konflikt ali sloga. Opisuje, kako se ljudje različnih starosti v času gospodarske krize in demografskih sprememb spopadajo z materialnimi, odnosnimi in družbenimi izzivi. Ugotovitve so presenetljive. Kljub navidezno naraščajočemu konfliktu mladih proti starim v medijih, je raziskava pokazala, da je med generacijami v javni ali zasebni sferi malo napetosti.

Ugotovitve so razdeljene v naslednjih šest pomembnejših tem:

1. spoštovanje trajnosti in trdnosti medgeneracijske solidarnosti na družbeni ravni,
2. družbene nepravilnosti izven medgeneracijske sfere,
3. preživljanje in preživetje družin v času ekonomske krize z medgeneracijsko podporo,
4. socialno-ekonomski status in spol bistveno oblikujeta medgeneracijske odnose v gospodinjstvih in v skupnosti,
5. socialno-ekonomski status oblikuje način in odnos do nege in podpore svojca,
6. perspektive vodilnih kadrov.

1. MEDGENERACIJSKA SOLIDARNOST NA DRUŽBENI RAVNI

Pri preučevanju solidarnosti so odgovori raziskovalce presenetili z obilico vzajemne podpore med ljudmi različnih starosti, kar navsezadnje odraža naravo medgeneracijske solidarnosti. Pozitivna stališča do solidarnosti med generacijami so izrazili v vseh starostnih skupinah, ki so sodelovale raziskavi. Ljudje na Irskem živijo in cenijo medgeneracijsko solidarnost z vseh vidikov življenja. Poročilo kaže, da družinski člani zagotavljajo visoko raven podpore drug drugemu v obdobjih brezposelnosti, preseljevanj in drugih težav. V gospodinjstvih, kjer je največje pomakanje finančnih virov, se mladi ne odločajo za nadaljne ali dodatno izobraževanje, potovanja ali zaposlitve, ki so vrstnikom v srednjem ali višjem socialno-ekonomski skupini lažje dostopni. V številnih primerih starejše generacije zagotavljajo mlajšim finančno in stanovanjsko podporo ter nudijo varstvo vnukov. Socialno-ekonomsko neenakost so raziskovalci opredelili kot prvo in najpomembnejšo ločnico, ki deli irsko družbo.

Splošno mnenje mladih udeležencev v raziskavi je bilo, da so pravice, transferji in storitve za stare ljudi zaslužene in da se jih ne sme zmanjševati. Menijo, da so koristi in brezplačno zdravstveno varstvo starih ljudi zasluženi in da bi te pravice morale biti univerzalne. Prav tako mlajši udeleženci ne vidijo potrebe po tem, da bi pomanjkanje finančnih virov mlade generacije reševali s prerazporejanjem virov in sredstev, namenjenih starejši generaciji. Stari ljudje, ki pa so izrazili željo, da bi imeli radi še več s starostjo povezanih koristi, so si prav tako prizadevali za povečanje obsega pravic in koristi za nekatere mlajše starostne skupine. Raziskava kaže, da medijska upodobitev medgeneracijskega konflikta ni resnična; konflikt, ki ga potencirajo mediji, je na družbeni ravni za ljudi na Irskem abstrakten konstrukt.

2. DRUŽBENE NEPRAVILNOSTI IZVEN MEDGENERACIJSKE SFERE

Krivicu in nepravilnost na Irskem so udeleženci raziskave o generacijskih spremembah zaznali v družbi predvsem izven medgeneracijske sfere. Kritika je bila usmerjena predvsem na dve skupini: na politike in (visoko) plačane delavce v javnem sektorju ter na prejemnike sredstev iz naslova socialnih transferjev.

Na Irskem je pogosto obravnavana tema, katera skupina prejemnikov socialne podpore najbolj zasluži prejemanje socialne pomoči. Starši samohranilci na Irskem so skupina, ki spada med socialno bolj ogrožene in izpostavljene revščini. Starši samohranilci so zaradi prejemanja socialnih transferjev tarča ostrih družbenih kritik. Še ostrejših kritik pa so deležni preostali prejemniki socialnih transferjev, saj po mnenju udeležencev raziskave le izrabljajo socialni sistem in se ne trudijo, da bi vanj kaj vrnil. Po mnenju vprašanih si solidarnosti omenjeni skupini ne zaslužita. Mnenje o tem, kdo si zasluži podporo, je na Irskem deljeno. Večina meni, da obstaja velika razlika v doprinosu k državni blaginji med delavci. Udeleženci raziskave so zaposlene v javnem sektorju označili za »razvajene«, visoke politike za »skorumpirane« ter zaposlene v zasebnem sektorju za »garače« ter edine, ki pomagajo pri rasti gospodarstva in bi si finančno podporo s strani države tudi zaslužili.

3. PREŽIVLJANJE IN PREŽIVETJE DRUŽIN MED OBDOBJEM EKONOMSKE KRIZE Z MEDGENERACIJSKO PODPORO

Od začetka ekonomske krize je brezposelnost na Irskem skokovito narasla. Od leta 2012 rast prebivalstva zaradi izseljevanja upada za 0,2 % letno kljub dejstvu, da se življenjska doba podaljšuje in je število rojstev v porastu. Ekonomska kriza se odraža tudi v pričujoči raziskavi. Ugotovitve kažejo, da se družine v času recesije, nezaposlenosti, bančnih obveznosti in

emigracij izdatno podpirajo. Veliko starih ljudi nameni del svojega mesečnega dohodka mlajšim članom in jim s finančno podporo pomaga preživeti. Prebivalci Irske, ki ne najdejo službe, si poskusijo najti boljše razmere za življenje v tujini. Pri mladih ljudeh se izseljevanje pojavlja spontano, ko doma ne najdejo zaposlitve. Tisti mladi, ki kljub brezposelnosti ostajajo na Irskem, pogosto kot vzrok za to navedejo svojo družino. Precej mladih ljudi je razočaranih zaradi vladne politike, saj se počutijo, da so ostali sami, brez pomoči. Finančne dolgove bodo odplačevali večji del svojega življenja. Finančno bolje situirani posamezniki, ki so imeli pred ekonomsko krizo dobro plačana delovna mesta, so zaradi recesije ravno tako prisiljeni prositi za pomoč starejše generacije. Medgeneracijska solidarnost na družinskem nivoju s finančno pomočjo podpira preživetje veliko mladih generacij.

4. SOCIALNO-EKONOMSKI STATUS IN SPOL BISTVENO OBLIKUJETA MEDGENERACIJSKE ODNOSE V GOSPODINJSTVIH IN SKUPNOSTI

Študija *Generacijske spremembe - raziskava o medgeneracijskih odnosih in sožitju na Irskem* je pokazala, da ima socialno-ekonomski status pomemben vpliv na medgeneracijsko solidarnost. Prejemanje in izkušnja podpore ali pomoči ter nudenje pomoči pa se statistično signifikantno razlikuje med spoloma. Otroci iz revnejših gospodinjstev so priča, kako starši gospodinjijo in preživljajo družino s kar se da minimalnimi materialnimi dobrinami. Zaradi pomanjkanja ima veliko otrok tudi zdravstvene težave in slabše zdravje. Družinsko življenje oblikuje načine in oblike pomoči ter določa način življenja mlajših generacij. Otroci revnejših družin se zaradi dolgih let opazovanja pomanjkljivih finančnih virov zavedajo, kako tanka črta je med tem, ali je posameznik breme ali doprinos za družinski proračun.

Mladi iz družin iz nižjega socialno-ekonomskega razreda ob odhodu od doma ali iz šole poskušajo prevzeti del finančnega bremena starejših ljudi v družini nase. Ti mladi z nižjim socialno-ekonomskim statusom se nemalokrat odrečejo dodatnemu izobraževanju, mednarodnim potovanjem in podobnemu, kar njihovi vrstniki v višjih socialno-ekonomskih razredih jemljejo za samoumevno. Tudi teritorialno ostajajo bližje družini, da so lahko na voljo za podporo in pomoč.

Pomoč in podporo si generacije izmenjujejo v obliki varstva, materialnih dobrin ali denarja, časa in dela, namenjenega za pomoč pri različnih opravilih, kot tudi nudenje ali delitev bivalnega prostora. Največ razlik med spoloma je pri nudenju in zagotavljanju oskrbe, čeprav svojce oskrbujejo tako moški kot ženske. Razlike med spoloma obstajajo v načinu oskrbovanja in v prevzemanju različnih nalog in vlog v zvezi z oskrbo. Koncept oskrbe v grobem lahko vsebinsko razdelimo na dva dela. Svojce ali druge, ki so potrebni pomoči, je možno aktivno oskrbovati in jim pomagati (*Caring for*) ali pa imeti skrb zanje, se brigati za njihovo oskrbo (*Caring about*). Oskrbovanje se nanaša na skrb in oskrbo posameznikovih zdravstvenih in drugih potreb. Skrb in pomoč se nanašata tako na čustveno podporo, pozornost do subtilnejših človekovih potreb, do njegovega počutja. Ugotovitve raziskave so pokazale, da ženske opravijo večji del dela, ki ga zahteva nega in oskrbovanje. Moški večinoma prevzemajo tisti del oskrbovanja, ki se nanaša na pozornost in posameznikovo počutje.

Vključevanje v zadovoljevanje različnih potreb in delo v lokalni skupnosti preprečuje posameznikovo socialno izključenost in revščino, posebej v socialno šibkejših skupnostih. Sodelovanje in vključevanje krepi posameznikov socialni kapital in širi socialne mreže. Udeleženci raziskave so opisali svoje izkušnje pri oskrbovanju, mentorstvu ali *coachingu* na

nivoju lokalne skupnosti kot »prejemanje skozi dajanje«. Te izkušnje solidarnosti na lokalni ravni zavzemajo pomembno mesto.

Starejši udeleženci v raziskavi so poročali, da jim družabništvo z mladimi ljudmi v športnih klubih ali v drugih lokalnih organizacijah ohranja občutek mladosti, osebnostno svežino, občutek, da so spoštovani ter jim veča voljo do vključevanja v aktivnosti. Stari ljudje tako ne čutijo teže let, saj se pri druženju poistovetijo z mladimi. V zameno pa mladi pridobivajo izkušnje pod mentorstvom starih ljudi. Za razvoj s športnim in drugim udejstvovanjem je še posebej poskrbljeno pri tistih mladih, ki imajo omejene možnosti za osebnostni razvoj. S pomočjo izkušenj starejših se razvijajo v samostojne in samozavestne mlade ljudi, starejši pa imajo možnost prenesti svoje življenjske izkušnje prikrajšanim mladim. Tudi pri tem so se pojavile pomembne razlike med spoloma. Moški sodelujejo kot prostovoljci v organizacijah, pomagajo v javni sferi, ki je bolj opazna, v obliki organizirane ali institucionalizirane pomoči. Ženske pa pomoč nudijo večinoma v ožji in širši družini ter v skupnosti; v soseski npr. s prinašanjem toplih obrokov. Ženske so manj vključene v pomoč mlajšim generacijam, večinoma pa oskrbujejo ali pomagajo starejšim.

5. SOCIALNO-EKONOMSKI STATUS KOT PODLAGA ZA OBLIKOVANJE NAČINA IN ODNOSA DO NEGE PRI PODPORI SVOJCA

Socialno-ekonomski položaj posameznika je prav tako kot spol ključnega pomena pri oblikovanju odnosa do oskrbe in podpore v družini. Družine z višjimi dohodki in več materialnimi viri si lahko privoščijo medgeneracijsko solidarnost pri skrbi za otroke in stare ljudi preko servisov ali posameznikov, ki takšno obliko pomoči nudijo za plačilo. Stari ljudje, ki pripadajo srednjemu in visokemu socialno-ekonomskemu sloju ne pričakujejo,

da bi jih v prihodnje oskrbovali njihovi odrasli otroci ali družinski člani. Pričakovanje, da bi jih odrasli otroci oskrbovali, je še nižje pri tistih starih ljudeh, kjer so otroci in njihovi družinski člani v delovnem razmerju. Stari ljudje gojijo nizka pričakovanja, da jih bodo oskrbovali njihovi odrasli otroci, ker večino časa in denarja namenijo vzgoji in interesnim dejavnostim svojih otrok. Poleg tega imajo finančno močnejši stari ljudje možnost, da si servise in druge usluge finančno zagotovijo sami. Na drugi strani pa imamo mlade iz finančno dobro stoječih družin, ki so v raziskavi izrazili močno naklonjenost do svojih ostarelih staršev. Kljub temu, pa niso bili pripravljene ali vzgojeni, da bi prevzeli tako veliko odgovornost, kot je skrb za svojca. Zahvaljujoč finančnim virom svojih družin lahko nemoteno nadaljujejo z izgradnjo svoje kariere in morebitnim nadaljnjim študijem. Obveznosti za servis oskrbovanja družinskih članov krije družina. Tudi družine omenjene mlade ljudi spodbujajo, da sledijo svoji karieri ter skrbijo za lastne otroke. Svojci od njih ne pričakujejo, da bi zanje skrbeli.

Položaj družin z nižjimi dohodki je izrazito drugačen. Udeleženci raziskave, ki izhajajo iz družin z omejenimi materialnimi viri, se redkeje odselijo daleč od doma ali se od svoje primarne družine sploh ne ločijo. Življenje v bližini svojcev ali skupaj z njimi omogoča drugačno družinsko dinamiko. Ker imajo manj virov za plačljive oblike pomoči, si znotraj družine med generacijami neposredno pomagajo in se podpirajo. Takšno obliko medgeneracijske pomoči koristijo zlasti ženske iz socialno prikrajšanih okolij, kjer starši, stari starši, bratje in sestre ter razširjena družina nudijo pomoč pri varstvu majhnih otrok. Vseživljenjska medsebojna skrb za družinske člane oblikuje način in razvije dinamiko odnosov znotraj družine zlasti ženskam, tako da postane oskrbovanje starih ljudi del vsakdana in odnosov v družini. Družina jemlje za samoumevno

dejstvo, da »bomo poskrbeli za naše« in to od svojcev tudi pričakujejo.

Ugotovitve raziskave kažejo, da proces, ki so ga raziskovalci poimenovali »generacijsko opazovanje« izrazito oblikuje medgeneracijsko solidarnost na Irskem. Stari ljudje opazujejo družinske prakse in življenje svojih otrok. Generacije namenjajo otrokom večji del svoje pozornosti. V družinah odrasli otroci večino virov, vključno s časom namenjajo vzgoji in potrebam svojim otrok, zato stari ljudje od svojih odraslih otrok in družinskih članov pričakujejo vse manj podpore, pomoči ali oskrbe.

6. PERSPEKTIVE VODILNIH KADROV

V raziskavi o medgeneracijskem sožitju med generacijami na Irskem so poleg stotih udeležencev opravili tudi intervjuje z 20 posamezniki, ki so v civilni družbi ter v javnem ali zasebnem sektorju na vodilnih položajih. Ugotovitve iz teh intervjujev odražajo njihovo splošno mnenje, da solidarnost med generacijami potrebuje več pozornosti s strani vlade, delodajalcev ter drugih interesnih skupin.

Prva ugotovitev vodilnih kadrov je, da je javnost premalo obveščena o konceptu medgeneracijske solidarnosti in da obstaja potreba po večji ozaveščenosti glede vprašanj v zvezi z medgeneracijsko solidarnostjo in staranjem prebivalstva. Ena takih potreb je ozaveščanje javnosti o nevidni vlogi, ki jo ima medgeneracijska solidarnost pri organizaciji družbene blaginje. Primer tega je sistem pokojninskih prispevkov, saj so le-ti odvisni npr. od deleža delovno aktivnih posameznikov ter upokojenih, torej od medgeneracijske solidarnosti na družbeni ravni. Velik doprinos za življenje so intervjuvanci videli tudi v načrtovanju prihodnosti: od izobraževanja, zdravja, finančnih virov ter starosti. Odgovornost posameznika zase dajejo na prvo mesto, vendar je večina vprašanih dodala, da bi država morala storiti več, da bi posameznikom pomagala upravljati

prelomne točke v življenju in jih bolje podprla (prehod iz osnovne šole v srednjo, selitev od staršev, pri ustvarjanju družine, pri prehodu iz statusa zaposlenega v status nezaposlenega in pri prehodu v pokoj). Ljudje bi imeli boljše možnosti poskrbeti zase in za svojo starost, če bi država prevzela vlogo pri ozaveščanju javnosti o tem, kako pomembno je lastno izobraževanje, vlaganje za pokojnine in načrtovanje prihrankov skozi življenje.

Druga ugotovitev iz intervjujev z vodilnimi kadri pa je, da igra sodelovanje med generacijami in drugimi skupinami ter medgeneracijska solidarnost ključno vlogo v oblikovanju in varovanju družbe in prihodnosti na Irskem. Ta ugotovitev je podobna pri intervjujih z vodilnimi kadri in z ostalimi udeleženci raziskave. Nobena skupina ne zaznava konflikta med staro in mlado generacijo. Ugotovitve so ravno nasprotno, saj udeleženci opažajo sodelovanje med generacijami in ravno v tem vidijo prihodnost Irske. Nestrinjanja so se pokazala v dojemanju recesije. Vodilni kadri, ki pripadajo starejši generaciji, so mnenja, da sedanja ekonomska kriza na Irskem ni tako obsežna kot v letih 1950 do 1980. Mladi se s tem ne strinjajo, saj čutijo breme sedanje krize in se zavedajo bremena dolgov in posledic za prihodnost. Stari in mladi ljudje imajo drugačen pogled na recesijo, vendar ugotovitve iz pogovorov ponujajo izdatne dokaze o tem, kako se generacije v družini vzajemno podpirajo na številne načine, kar priča o močni solidarnosti v družinah.

Visoka stopnja medgeneracijske solidarnosti je prisotna tudi na nivoju družbe, kar irski družbi pomaga ohranjati socialno kohezijo tudi v času recesije.

KLJUČNA SPOROČILA RAZISKAVE

Raziskava o generacijskih spremembah in medgeneracijskih odnosih ter sožitju na Irskem zagotavlja potrebno strokovno podlago

za konstruktiven in smiseln nacionalni dialog o medgeneracijskih odnosih. Raziskovalci obljublajo, da bo nadaljnja obdelava raziskave v prihodnje prinesla še več pomembnih spoznanj o medgeneracijskih odnosih. Med analizo podatkov so se oblikovala štiri pomembna sporočila, ki naj bi vodila in oblikovala prihodnje razprave. Ta sporočila so pomembna za vse skupine prebivalstva, vključno z oblikovalci politik in drugimi raziskovalci.

- 1. Na Irskem je v zasebni in javni sferi zanemarljivo malo dokazov o medgeneracijskih konfliktih.** Ljudje v praksi živijo in visoko cenijo medgeneracijsko solidarnost v vseh pojavnih oblikah, ne glede na starost, spol ali socialno-ekonomski status. Splošno mnenje mlajših udeležencev raziskave je, da so stari ljudje upravičeni do socialnih pravic v obliki pokojnin ter zdravstvenega in socialnega varstva. Pravice bi morale biti univerzalne in se jih ne bi smelo zmanjševati. Skupina starih ljudi, ki so si prizadevali za izboljšanje pravic in koristi v zvezi s starostjo, je pozivala in opozarjala tudi na izboljšale pravic in koristi mladih ljudi.
- 2. Medgeneracijska solidarnost je družinam v pomoč pri prebijanju skozi recesijo.** Družina je za večino ljudi na Irskem osrednji vir ter izvor moči, ki jim pomaga obvladati učinke recesije in ohranjati zavest irske družbe. Večina izhaja iz skupine ljubečih družin, ki posameznim članom nudijo oporo in zatočišče v težkih časih. Življenje je oteženo skupini posameznikov, ki jim družine ne zmorejo zagotoviti podpore v obliki denarja, časa ali svetovanja. Odvisnost ali zanašanje na družino je v irski družbi tudi vir neenakosti in nemoči.
- 3. Socialno-ekonomska neenakost veliko bolj deli Irsko družbo kot medgeneracijske razlike.** Oblike in prakse pomoči

svojem na Irskem se pomembno oblikujejo na podlagi pripadnosti družbenemu razredu. Stara generacija iz družin iz visokega in srednjega socialno-ekonomskega razreda le malo pričakuje od odraslih otrok. Doživljajo jih kot zelo napete zaradi velikih obveznosti ter prezaposlene pri doseganju kariernih ciljev in vzgoji otrok. »Srednja generacija« sprejema to kot priložnosti in večino sredstev in časa namenja vzgoji svojih otrok. Odrasli otroci svojim ostarelim staršem bolj pogosto zagotavljajo čustveno podporo kot neposredno pomoč ali oskrbovanje. V revnejših socialno-ekonomskih skupinah je soodvisnost med generacijami večja. Pogosto se kaže v neposrednem zagotavljanju oskrbe in podpore. Pri oskrbovanju ima pomembno vlogo tudi kontekst socialne države. Dolgotrajna oskrba ni vsem dostopna, ker za to ni namenjenih dovolj javnih virov. Večinoma jo nudijo in izvajajo zasebne institucije, kar je finančno dostopno le družinam iz visokega in srednjega socialno-ekonomskega razreda. Družine iz nižjega socialno-ekonomskega razreda si tega ne morejo privoščiti. Pri njih prevladuje domača oskrba svojca v družini.

- 4. Komentatorji, kritiki in poročevalci morajo biti bolj previdni pri dajanju izjav o konfliktih med generacijami.** Ugotovitve raziskave pričajo o trajnosti in moči medgeneracijske solidarnosti na Irskem. Zavržena je bila hipoteza, da so odnosi med generacijami na Irskem zaznamovani s spopadi. Retorika komentatorjev o možnostih za izbruh konflikta je v nasprotju s tem, kako se generacije doživljajo med seboj. Komentarjem splošne narave se je najbolje izogniti, saj ne zrcalijo družbenega stanja. Študija je ugotovila, da v irski družbi ljudje živijo svoj vsakdan v

duhu tesnih medgeneracijskih odnosov in solidarnosti.

Za tiste, ki vas opisana tematika zanima, avtorji priporočajo naslednjo literaturo:

Conlon, C., Carney, G., Timonen, V. & Scharf, T. (2013, forthcoming) 'Emergent reconstruction' in grounded theory: learning from team-based interview research, *Qualitative Research*.

Timonen, V., Conlon, C., Scharf, T. & Carney, G. (2013) Family, state, class and solidarity: re-conceptualising intergenerational solidarity through the grounded theory approach, *European Journal of Ageing* DOI 10.1007/s10433-013-0272-x.

Timonen, V., Scharf, T., Conlon, C. & Carney, G. (2012) Intergenerational solidarity and justice in Ireland: towards a new national dialogue, *Journal of Intergenerational Relationships* 10, 3, pp. 317-321.

Arber, S. & Attias-Donfut, C. (eds) (2000) *The myth of generational conflict: the family and state in ageing societies*. London: Routledge.

Binstock, R.H. (2010) From compassionate ageism to intergenerational conflict, *The Gerontologist* 50, 5, pp. 574-585.

Charmaz, K. (2006) *Constructing grounded theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Howker, E. & Malik, S. (2010) *Jilted generation: how Britain has bankrupted its youth*. London: Icon Books.

Kohli, M. (2006) Aging and justice. In R.H. Binstock & L.K. George (eds) *Handbook of aging and the social sciences* (6th edition). San Diego, CA: Academic Press, pp. 456-478.

Saraceno, C. (Ed.) (2008) *Families, ageing and social policy: intergenerational solidarity in European welfare states*. Cheltenham: Edward Elgar.

Willems, D. (2010) *The Pinch: how the baby boomers stole their children's future – and how they can give it back*. London: Atlantic Books.

Urška Stepanek

Formal Volunteering and health in the 50+ age group in Northern Ireland. Final Report (2013). V: <http://www.science.ulster.ac.uk/psyri/sites/psyri/IMG/pdf/FormalVolunteeringhealth.pdf> (dostop 14.11.2014).

RAZISKAVA O PROSTOVOLJSTVU IN ZDRAVJU STAREJŠIH LJUDI NA SEVERNEM IRSEKEM

Tako kot v drugod Evropi se tudi na Severnem Irskem prebivalstvo stara. Demografske spremembe so prispevale k političnemu diskurzu, ki se osredotoča predvsem na težave zdravstva in sociale zaradi staranja prebivalstva. Ne poudarja pa prevzemanja aktivnih vlog starejših ljudi v družbi, med katere sodi tudi prostovoljsko delo.

Unlocking Potential Project je petletna iniciativa, ki se je začela leta 2008. Projekt je bil financiran s strani *Atlantic Philanthropies* izvajala ga je organizacija *Volunteer Now*. Ta deluje na področju spodbujanja prostovoljstva na Severnem Irskem. Povezuje se z organizacijami in posamezniki, da skupaj gradijo zdravo skupnost in prispevajo k pozitivnim spremembam. Prostovoljcem in organizacijam, ki se ukvarjajo s prostovoljskim delom, zagotavljajo izobraževanja, informacije, podporo ter primere dobre prakse.

Glavni cilj projekta *Unlocking Potential Project* je spodbujanje kakovostnega staranja in državljskega udejstvovanja na Severnem Irskem. Eden od načinov uresničevanja tega cilja je spodbujanje starejših ljudi, da se vključijo v prostovoljstvo.

Ostali cilji projekta so:

- ozaveščanje o pozitivnih učinkih prostovoljstva,
- povečanje števila starejših prostovoljcev,
- izboljšanje dostopnosti in možnosti za prostovoljsko delo starejših,
- izboljšanje kakovosti življenja starejših v okviru enakosti, socialne vključenosti ter zdravja.